

ÅKERMAN, NILS

Bepröfvade medel att förekomma
hårets bortfallande, befordra
hårvexten, och åstadkomma att äfven
kala ställen på hufvudet åter betäckas
af hår. Öfversättning. Stockholm,
1827. Tryckta i Marquardska bo

(Marquard
1827

EOD - Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 12 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
 - Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
 - *Sök:** Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
 - *Klipp & klistra:** Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).
- *Ej tillgängligt i varje e-bok.

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkor för användning: <https://books2ebooks.eu/csp/sv/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 40 bibliotek från 12 europeiska länder denna service. Sök böcker tillgängliga för den här tjänsten: <https://search.books2ebooks.eu>
Mer information finns tillgängliga via <https://books2ebooks.eu> boken.

MEDEL

1827

Med.

Ann.

1827

1827

1700 - 1829

1827

1391.

Med.
Derm.
(Bon)

1700-1829

Bep^röfvade Medel

att

förekomma Hårets bortfallande, be-
fordra hårvexten, och åstadkomma
att äfven kala ställen på hufvudet
åter betäckas af hår.

Öfversättning.

A. J.

Anten april 1827.

STOCKHOLM, 1827.

Tryckta i MARQUARDSKA Boktryckeriet.

Bepröfvade Medel

Öfver denna ämnes behandling, de
första käftarna, och sålunda
i ett stort ställe på käftarna
och på käftarna i den

JK

Hårets egenskaper.

Hvart hårstrå har en lökartad rot, hvilken sitter fast i cell-väfven under huden och är omgifven med en dubbel, äggformig säck, inom hvars innersta hinna hår-roten ligger inbäddad i en fet saft. En tillräcklig fett-afsöndring under huden har det största inflytande på hårets trefnad; därför känns alltid ett godt och sundt hår tillika något fett.

Roten af hvarje hårstrå är hvit och mjuk, men snart, och innan det hunnit genom huden, blir det mer fast och färgadt. I hvart hår finns ett rör, som är fylldt med mærg. Ett nyss uttryckt och i vatten ställdt hårstrå vexer ännu något. Denna omständighet, äfvensom den, att håret äfven någon tid efter döden fortfar att vexas, bevisar dess plantartade natur.

Hårets färg öfverenstämmer mer eller mindre med hudens, och står äfven i mer eller mindre förhållande till ögonens färg. Så väl dess färg som öfriga beskaffenhet är olika i olika klimater och hos olika meniska racer.

På hårets vext och färg har åldern ett stort inflytande. Med det 30:de och ännu mer med det 40:de lefnadsåret tager hårvexten hos de flesta människor af, och håret blir tunnare och blekare. På ålderdomen, då alla safter minskas, då de fasta delarne blifva styfvare och mer hårda, förtorkas äfven hårrötterna mer eller mindre, och hufvudhåret faller bort eller grånar.

God hårsvext har ett betydligt inflytande på helsan. Håret värmer och skyddar hufvudet; personer som hafva tunnt hår eller kala hjessor, äro ömtåligare för kölden än andra, och lida oftare af hufvudvärk, tandplågor, snufva m. m., så framt de icke oafbrutet hafva hufvudet betäckt med en hår-tur eller mössa.

Hårets sjukdomar.

Hårets sjukdomar stå ofta i sammanhang med hudens. Då ett reforms-artadt utslag anfaller hufvudet, lider äfven hårsvexten deraf, och onskorf är en sjukdom som i synnerhet har sitt säte i hårrötterna.

Att hårvexten aftager och håret faller bort hos gamla personer, är naturligt; men om detta sker hos ungt folk före det 40:de året, är det ett onaturligt tillstånd, och ännu mer om det inträffar före det 20:de året. Att dålig hårvext och hårets tidiga

bortfallande i våra dagar mer allmänt förekomma än fordom, är en af erfarenheten bestyrkt sanning.

Allt hvad som förhindrar och försvagar hår-plantans näring, gör henne sjuk, och förorsakar att hon dör ut och faller bort. De på hårets näring skadligt inverkan *orsakerna* äro antingen *allmänna*, som öfverhufvud hafva sin grund i en försvagad helse, eller sådana, som *lokalt försvaga hårvekten*.

Till de *allmänna orsakerna* höra alla sjukdomar, genom hvilka saftmassan minskas, och håret således beröfvas näringsämne. Efter svåra nerf- och röt-febrar m. m. faller håret icke sällan bort; men som hår-roten, eller den lilla säck i hvilken hår-roten ligger, icke lider häraf, följer derefter alltid en ny, ofta starkare hårvekt, så snart kroppen återhemtat sina krafter och saftmassan börjat tilltaga. Efter het-siga utslags-sjukdomar (koppor, messling, ansigts- och hufvudrosen m. m.), plägar äfven håret bortfalla.

Allt hvad som minskar saftmassan och skadar kroppens näring, kan äfven förtunna håret och åstadkomma flintskallighet. Hit höra sjukdomar, förorsakade af dålig matsmältning, af bekymmer, sorg, blodförlust, utsväfningar i kärlek m. m. Vidare: omåttliga och oafbrutna sinnesansträngningar, hvarföre detta fel är mer allmänt hos Lärda än hos andra. Hos Fruntim-

ren är det i synnerhet en för stark månads-
rening, hafvande tillståndet, barnsångar och
för mycket digifvande som skadar hår-
vexten.

Om dessa orsaker kunna häfvas, så
kan man hoppas att håret skall återvexa,
i synnerhet om man genom lämpliga ut-
vertes medel kommer naturens verksamhet
till hjälp, helst hos unga personer.

Bland vanliga orsaker till hårvextens
försvagande kan man räkna; långvarig och
häftig hufvudvärk af gikt eller reumatism,
reformsutslag å hufvudet, veneriska sjuk-
domen och ondskorf. Då dessa sjukdo-
mar skada håret såväl genom saftmassans
förminskning och krafternas försvagande i
allmänhet, som ock genom hår-rötternas
förstörande, så är det mycket svårare, och
icke sällan omöjligt, att återställa hår-
vexten, äfven sedan man lyckats att häfva
sjelfva sjukdomarna.

De orsaker, som, utan att försvaga den
allmänna helsan, blott lokalt skada hårvex-
ten, äro emellertid de, sem hufvudsakli-
gast i denna lilla afhandling skola afses
och betraktas. Dessa orsaker äro vållande
att man i våra dagar så ofta finner unga
personer af knappt 20 års ålder mista hå-
ret, fastän de för öfrigt njuta en blom-
strande helsa, och icke lida af någon bland
de redan förut uppräknade sjukdomarna.
Ehuru de Läkare viss icke hafva orätt,
som för hårvextens tidiga aftagande beskyl-

la ett doldt veneriskt gift, utsvävningar i kärlek, missbruk af spirituösa drycker m. m., så tro vi dock icke att vi mistaga oss, då vi väl medgifva, att dessa skadliga inverknings ofta kunna hafva del i den nämnda olägenheten, men att likväl i synnerhet en vårdslös och skadlig behandling af håret bör anses som den allmänna ste och förnämsta orsaken dertill.

Af det redan förut anförda blir det tydligt, att hårets uppkomst och tillväxt står i sammanhang med en viss fettbildning, att en fet oljaktig vätska tjenar till föda för hårets rötter, och att håret är så mycket sundare och kraftfullare, ju större förråd det eger af denna feta vätska. Här af följer att hvarje behandling, hvarigenom man beröfvar håret dess naturliga olja, måste blifva för detsamma skadligt, uttorka det, och förorsaka dess bortfallande. En sådan verkan har *hufvudets dagliga, ja ofta flere gånger om dagen förnyade tvättning*. Ju starkare denna tvättning är, ju mer vattnet härvid genomblöter hela håret ända till huden, dess mer måste det skada, i synnerhet om tvättningen sker tidigt om morgonen, då hufvudets och ausigtets hudporer äro af sängvärmens betydligt öppnade, eller i allmänhet då dessa delar äro varma och i svettning. Att en sådan hårets behandling kan medföra mindre olägenheter och först efter en längre tids förlopp för dem som hafva ett kraftfullt och

med riklig olja försedt hår, än för dem, hvilkas hår af naturen är mer torrt och tunnt, förstås af sig sjelf. Af denna omständighet kan det förklaras, hvarföre Fruntimmer i allmänhet, hvilka undvika en sådan behandling af deras hår, vida mer sällan mista håret och få kala hjessor.

En annan, äfven af modet införd, orsak till hårets tidiga bortfallande är den skadliga *vanan, att med fingrarna handtera och gnida håret*, för att få det att resa sig upp och gifva det en ställning som bruket kräfver. Då detta sker flera, ja oräkneliga, gånger om dagen, kan det ej annat än skada, i synnerhet ett af naturen torrt och tunnt hår.

Ännu en annan skadlig omständighet är, att *bära mössor hvilka icke äro styfva på sidorna, och hvilkas öfra del följaktligen starkt trycker på hufvudet*. Den beständiga gnidning, för hvilken hufvudets öfra del härigenom utsättes, gör att ett, helst af naturen tunnt och fint, hår småningom förstöres, och en kal hjessa inställer sig, hvarefter kalheten sprider sig småningom åt alla sidor och i synnerhet framåt. Att en ofta förnyad gnidning skadar hårvexten, ser man äfven på djuren, t. ex. på hundar då halsbandet är starkt tillknutet, på hästar der sel- och rem-tyg åstadkomma tryckning och skafning, o. s. v.

Hvad bör man göra, för att bibehålla ett godt hår, förbättra en svag och tunnt

hårvext, samt få kala ställen på hufvudet återigen betäckta med hår?

För personer som af naturen hafva ett godt, starkt och fett hår, fordras blott en negativ, och icke någon positiv hårets skötsel, d. ä. de behöfva blott undvika allt som kan skada hårvekten. De böra derföre undvika hårets dagliga och allt för ofta förnyade tvättning, taga sig till vara att icke alltför ofta med fingrarna putsa och gnida sitt hår, samt i stället för de anförda mössorna hellre bära en hatt, eller en sådan mössa som icke ligger platt på hufvudet. Såsom äfven för den bästa hårvext skadligt bör man undvika att ofta bränna håret med hett jern; att med pap-piljotter upplägga håret, medför deremot ingen skada.

Att oftare låta klippa håret, befordrar dess vext, och leder vätskorna starkare åt hufvudet och till hårrötterna; om det i andra afseenden kan vara skadligt för hel-san och, som man påstår, minska aflesekraften hos mannen, det lemna vi derhän. Det nu för mankønet brukliga modet att ofta klippa håret kort, kan derföre rekommenderas såsom nyttigt för hårsvekten. Dock bör det icke klippas alltför korrt, helst om vintern och vid kall och fuktig väderlek, för att förekomma hufvudets förkylning, hufvud- samt öron- och tandvärk.

Emedan långt hår har mer benägenhet

att falla bort än kortare hår, så böra Fruntimmer som äro vana att hafva långt hår, låta hvar fjerde eller sjette vecka afklippa hårspetsarna $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ tum. Detta är i synnerhet nödigt, då de förmärka att håren klyfva sig på ändarna, ty ett sålunda klufvet hårstrå vexer icke mer, om det ej afklippes ofvanför det klufna stället. Ännu nödvändigare blir det för Fruntimmer att låta klippa deras hår, så snart de märka, att det vid kamningen börjar lossna och bortfalla.

Kamningen är en för hårvesten vigtig och helsosam operation; ty utom det att man derigenom renar hufvudet från damm, orenlighet, hårdnad, hudsmörja m. m., så retas äfven hårrötterna lindrigt deraf, hvarigenom en starkare afsöndring af fett samt hårvesten befordras. Man bör dervid betjena sig af en kamm med någorlunda åtskiljda taggar. Kamningen bör ske minst en gång i dygnet.

Då hårvesten är svag och håret tunnt, antingen såsom följd af någon öfverstånden sjukdom, eller svag helsa i allmänhet, eller af hufvudsvälens och hårrötternas allt för stora torrhet, bör man iakttaga följande förfarande: man undvike alla redan nämnda skadligheter, nemligen hufvudets för ofta förnyade tvättning, att gnida eller bränna håret m. m. (se ofvanföre). Man må dagligen en, högst två, gånger kamma sitt hår. Denna kamning bör ske varsamt, så

att håren dervid icke uttryckas, och så att man icke alltför hårdt trycker med kammnen på hufvudsvålen.

Manspersoner böra oftare (t. ex. hvar sjetten eller åttonde vecka) låta klippa sitt hår, och om någon kal fläck skulle visa sig öfverst på hufvudet, bör man låta raka bort det fina och glesa hårfjun som der kan finnas. Fruntimmer böra hvar tredje vecka låta klippa sitt hår en fjerdedels eller en half tum kortare.

Alla de, hos hvilka hårets och hufvudhudens torrhet är orsaken till hårets bortfallande (hvilket i de flesta fall inträffar), böra sorgfälligt undvika, att betjena sig af någon spiritus eller hårvatten, sådana som ofta utbjudas och rekommenderas för att befordra hårvexten. De böra fastmer genom bruket af någon god hårpomada söka ersätta bristen af den trytande naturliga oljan eller fettet. En god hårpomada bör bestå af en len, fin, icke alltför hård eller alltför mjuk och tunn vätska, samt vara välluktande och af tillräckligt retande beskaffenhet. Dess fettma är närande för hår-rötterna, och den retning som den utöfvar på hufvudets hud, befordrar framkomsten af nytt hår.

Vi skola här meddela flera Recepter på goda och verksamma hårpomador, hvilka dels af flera Läkares vittnesbörd, dels af erfarenheten, äro bekräftade såsom goda och dugliga. Vi meddela flera föreskrif-

ter, emedan vi väl veta, att det förhåller sig med dessa medel såsom med många andra, att det ena är mer verksamt för den ena, det andra för en annan. Den betydligaste nyttan medföra de för dem som icke äro öfver 40:de året, och för öfrigt äro friska. Om en svaghet eller sjukdom är orsaken till hårets bristande näring och vext, bör första omsorgen vara att häfva denna orsak, innan man skrider till bruket af egentliga hår-medel.

Bäst är, att om aftonen ingnida i håret en sådan pomada, och att sedan binda om hufvudet ett linnekläde som är så stort att det fullkomligt täcker hufvudet, och som sluter väl till och sitter stadigt. Det är i allmänhet att rekommendera för personer med svag hårvext, att under natten hålla hufvudet väl betäckt, men icke betjena sig dertill af en vanlig ylle- eller bomulls-nattmössa, utan af ett fast tillslutande linne-kläde; derigenom undvikas den för ett svagt hår så skadliga gnidningen. Inrifningen med pomadan bör ske efter omständigheterna hvarannan eller hvar tredje afton. — Efter följande föreskrift kan man förskaffa sig en god och hårvexten befordrande pomada från ett apotek eller sjelf bereda densamma.

N:o 1. Godt och friskt fett, 2 lod; grof stött kanel, nejlikor, muskot, kardemummor, af hvardera 1 qvintin; blandas med hvarandra, och utsätts för

en digestions-värme, i hvilken fettet smälter, och de flygtiga delarne af kryddorna öfvergå i detsamma. För att åstadkomma detta, lägger man kryddorna och det sönderskurna fettet i en burk af godt postlin, öfverbinder densamma med en oxblåsa på hvilken man sticker en mängd hål, och utsätter sedan burken på en het kachelugn eller i het sand för en jemn värme, hvilken likväl icke får gå till kokhetta. Sedan den stått 3 à 4 timmar i en sådan temperatur, silar man den feta och kryddaktiga vätskan genom ett stycke rent linne och utpressar den väl. Då massan nägorlunda afsvalnadt, tillsätter man ett halft qvintin äkta, svart, peruviansk balsam, omrör alltsammans väl, låter massan fullkomligt kallna, och förvarar densamma väl. Om man vill hafva denna pomada något hårdare, så kan man till densamma, medan den ännu är het, sätta ett qvintin skafvet, hvitt vax.

N:o 2. För att få ett borstigt och torrt hår att blifva smidigt, kan följande pomada i synnerhet rekommenderas.

Tag: friskt, rent fett, 8 lod; utpressad valnötolja, hvitt vax, af hvardera 1 lod.

Sedan man låtit allt detta sammansmälta, på sätt under N:o 1 blifvit lärdt, förenar man dermed, under beständigt omrörande på ett postlins-fat; friskt utpressad Bors-

dorfer-äpplesaft, 3 lod; äterisk muskot-blomm-olja, ett halft qvintin.

N:o 3. Recept på äkta *Rosenpomada*, hvilken äfven kan användas med fördel till befordrande af hårets vext.

Tag: friskt, renadt och med rosenvatten uttvättadt svinfett, 16 lod; hvitt vax, 4 lod.

Sedan vaxet vid lindrig värme förenat sig med fettet, tillsätter man småningom, i mindre portioner:

Rosenvatten, 6 lod; äkta rosenolja, 12 droppar; pomeransblomm-olja, 20 droppar.

N:o 4. Då håret vill lossna och falla bort, är följande pomada mycket stärkande, och befordrar hårvexten:

Tag: väl smält och siladt nötfett, 2 lod; blanda dermed kallt beredt kina-extrakt (från apoteket), 1 skrupel; tillsätt, då massan hörjat kallna, nejlikolja, bergamott-olja, af hvardera 12 droppar.

N:o 5. Tag: friskt, siladt nötfett, 2 lod; äterisk lauro-cerasi-olja, 1 lod; bergamott-olja, lavendel-olja, kryddnejlikolja, af hvardera 10 droppar.

Alltsamman bör väl blandas och en salva deraf beredas.

Detta, af Herr Professor Dzondi rekommenderade, medel skall framför allt tjena till att frambringa nytt hår på kala ställen af hufvudet, och att förvandla

det derstädes befintliga fina hår-fjunet till verkligt hår. Godt är, att man förut låter afraka stället, och sedan en gång om dagen på densamma gnider in en portion af salvan. Som den innehåller giftiga saker, får man vara varsam att ingen kommer att förtära deraf.

De här anförda och rekommenderade medlen böra starkt ingnidas på hufvudsvålen, för att befordra lifligheten af hårvexten och frambringa nytt hår. En deraf följande envis klåda är vanligen ett tecken till den återbörjade hårvexten. Medlen kunna efter omständigheterna användas hvar, hvarannan eller hvar tredje dag.

Macassar-oljan som i sednare tider blifvit så mycket utropad och beprisd såsom ett verksamt och specifikt medel att förbättra hårvexten, har intet företräde framför de här uppgifna hårpomadorna. Den består af denutpressade oljan af behennötter med tillsats af åtskilliga återiska oljor.

Dekokter af karborr-roten (*radix bardannæ*) och kina-bark hafva ifrån äldsta tider varit berömda för att befordra hårvexten. De böra likväl icke användas i andra fall, än då håret väl har tillräcklig fettma, styrka och tjocklek, men är alltför korrt, t. ex. hos Fruntimmer som hafva korrt hår, eller efter sjukdomar, då det nya håret icke vill uppnå det gamlas längd. Då är det lämpligt att hvarannan afton, nyss förrän man går till sängs, tvätta

håret med nyssnämnda dekokt, att oftare kamma det, och afklippa härspetsarna på sätt som förut anfördt blifvit. Då håret faller bort af torrhet och brist på fett, skulle såväl detta som alla andra tvättvatten skada.

De nämnda dekokterna kunna sålunda beredas:

N:o 6. Tag: Karborre-rot, 4 lod; kinabark, 1 lod; brunt öl, 1 stop.

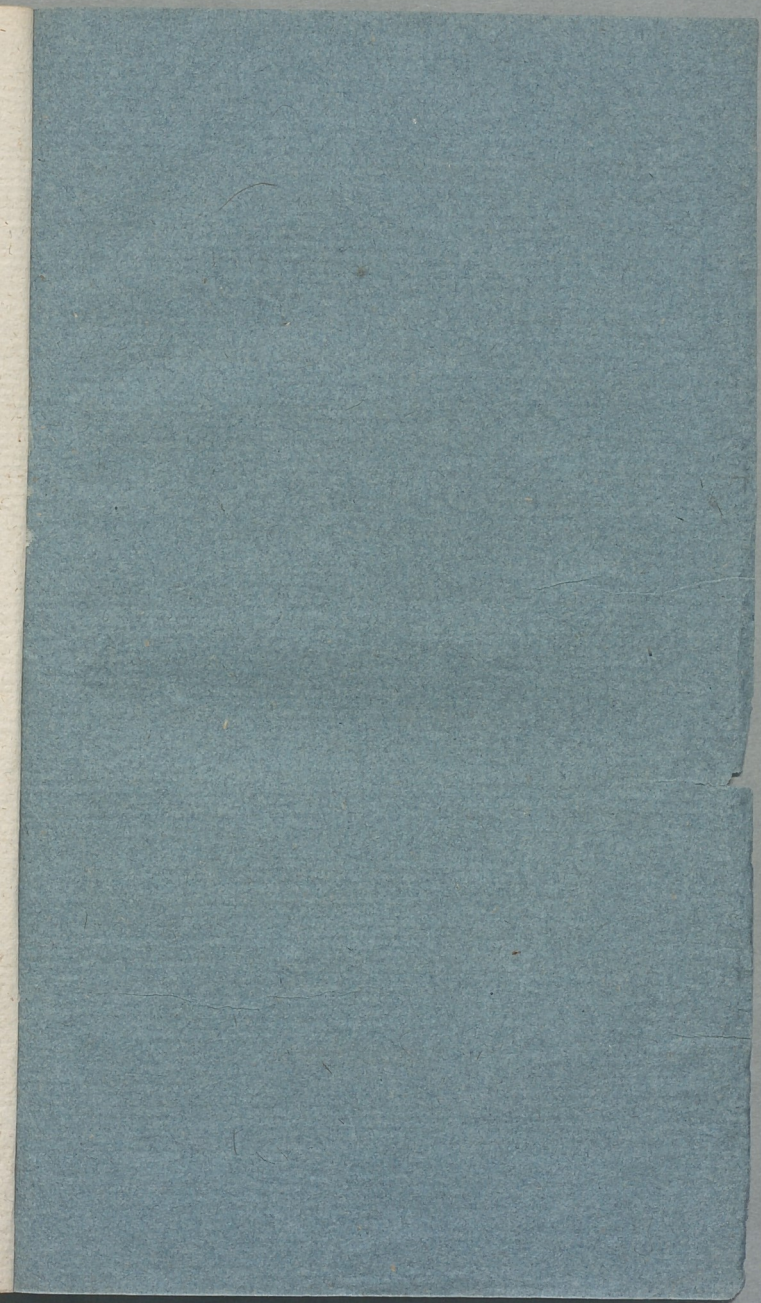
Denna blandning låter man stå 24 timmar på svalt rum i ett tillslutet kärl, då densamma silas, och dertill sättes:

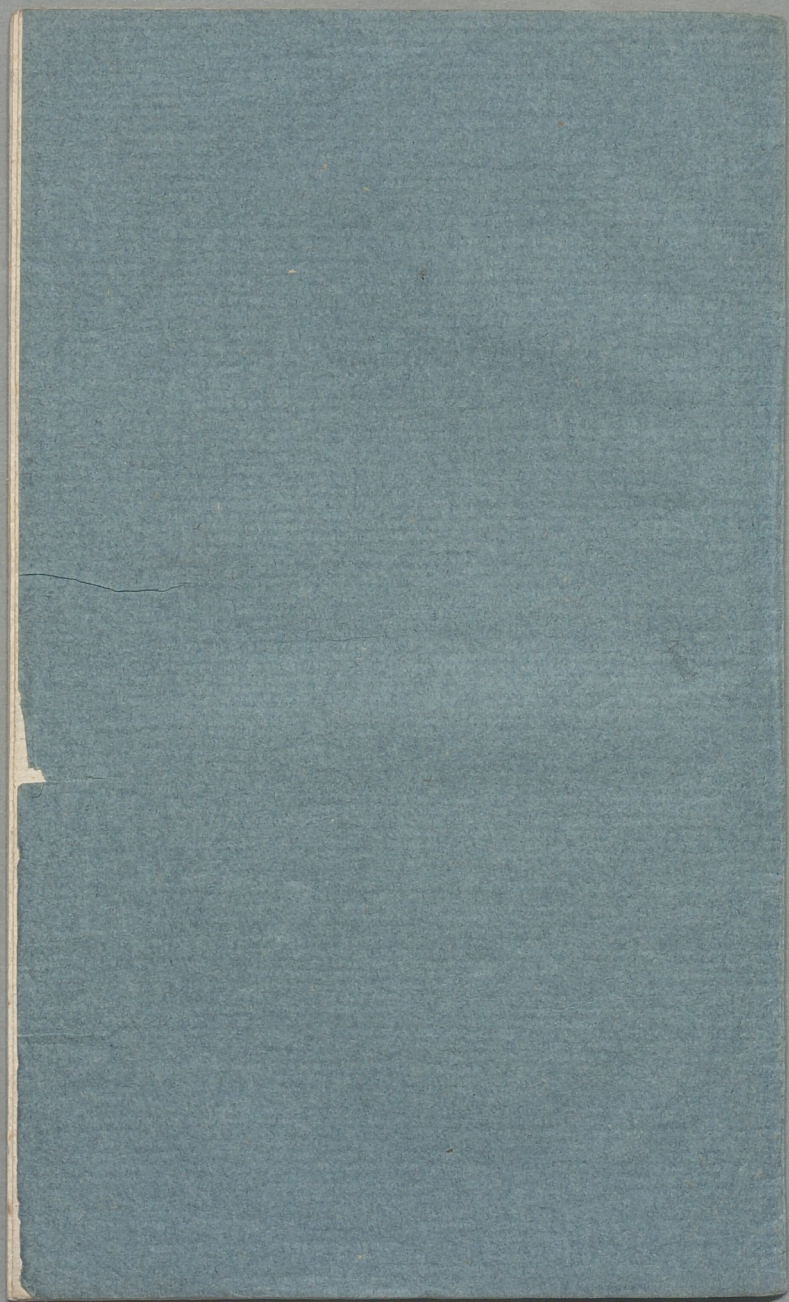
Balsamisk olje-blandning, bestående af lavendel-olja, mejrams-olja, kryddnejliksolja, muskotblomm-olja, kanel-olja, ceder-olja, af hvardera 9 droppar; rektificerad bernstens-olja, 1 droppe; perubalsam, 4 droppar; högst rektificerad sprit, 3 lod.

Härmed tvättas håret hvarannan afton, och kammars efteråt.

N:o 7. Tag: kallt beredt kina-extrakt, 1 qvintin; detta upplöses i kanelvatten och pommeransvatten, af hvartera 6 lod.

Detta brukas såsom N:o 6.

www.books2ebooks.eu